

پژواک اندیشه

تحلیلی بر آرا و تفکرات کلنل علینقی وزیر

پدید آورندگان

مسیح افقه ● فرشید ذاکری ● نادعلی شجاعی

با حضور:

پاک بن فرهنگ ● مجید کیانی ● کیوان ساکت ● رحیم آرمان

www.ketab.ir

انتشارات
سمیرا

زمستان ۱۳۹۸

سرشناسه	: افقه، مسیح، ۱۳۴۴-
عنوان و نام پدیدآور	: پژواک اندیشه: (تحلیلی بر آرا و تفکرات کلنل علینقی وزیری)/ پدیدآورندگان مسیح افقه، فرشید ذاکری، نادعلی شجاعی؛ با حضور شاهین فرهنگ...[و دیگران].
مشخصات نشر	: تهران: سمر، ۱۳۹۸.
مشخصات فیزی	: ۱۶۴ ص.
شابک	: 978-964-650802-6
وضعیت برسی	: فیا
یادداشت	: با حضور شاهین فرهنگ، مجید کیانی، کیوان ساکت، رحیم آرمان.
عنوان دیگر	: تحلیلی بر آرا و تفکرات کلنل علینقی وزیری.
موضوع	: وزیری، علینقی، ۱۲۶۶ - ۱۳۵۸.
موضوع	: موسیقی‌دانان ایرانی
موضوع	: Musicians -- Iran
شناسه افزوده	: اگری، فرشید، ۱۳۵۷-
شناسه افزوده	: شجاعی، نادعلی، ۱۳۵۳-
شناسه افزوده	: فرهنگ، شاهین
رده بندی کنگره	: ۹۲۴۱۰
رده بندی دیویی	: ۷۸۱.۰۹۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۰۷۱۵۵۲

پژواک اندیشه

(تحلیلی بر آرا و تفکرات کلنل علینقی وزیری)

پدید آورندگان: مسیح افقه، غلامرضا (فرشید) ذاکری، نادعلی شجاعی

و با حضور: شاهین فرهنگ، مجید کیانی، کیوان ساکت و رحیم آرمان

ویراستار: کامران هوشمند مظفری

ناشر: انتشارات سمر

حروف نگاری و صفحه‌آرایی: انتشارات سمر

نوبت چاپ: چاپ اول - ۱۳۹۸

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۸۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۵۰۸-۰۲-۶

فهرست مطالب

پیشگفتار

- ۱..... نخستین نشست: جایگاه اجتماعی و شخصیت موسیقایی
(حاضران در نشست: مسیح افقه، فرشید ذاکری، نادعلی شجاعی)
- ۲۸..... دومین نشست: آموزش از دیدگاه کلنل وزیری (۱)
(حاضران در نشست: مسیح افقه، فرشید ذاکری، نادعلی شجاعی)
- ۴۵..... سومین نشست: اخلاق در مکتب کلنل وزیری
(حاضران در نشست: مسیح افقه، فرشید ذاکری، نادعلی شجاعی)
- ۵۸..... چهارمین نشست: اثر آثار کلنل وزیری بر موسیقی ایرانی
(حاضران در نشست: مسیح افقه، فرشید ذاکری، نادعلی شجاعی و کیوان ساکت)
- ۷۰..... پنجمین نشست: اهمیت موسیقی سوزان کلنل وزیری
(حاضران در نشست: مسیح افقه، فرشید ذاکری، نادعلی شجاعی)
- ۸۱..... ششمین نشست: کلنل وزیری و تئاتر
(حاضران در نشست: مسیح افقه، فرشید ذاکری، نادعلی شجاعی)
- ۹۶..... هفتمین نشست: کلنل وزیری در حوزه آهنگ‌سازی
(حاضران در نشست: مسیح افقه، فرشید ذاکری، نادعلی شجاعی و شادباز فرهنگ)
- ۱۱۱..... هشتمین نشست: آموزش از دیدگاه کلنل وزیری (۲)
(حاضران در نشست: مسیح افقه، فرشید ذاکری)
- ۱۲۰..... نهمین نشست: کلنل وزیری و نوآوری در حوزه موسیقی
(حاضران در نشست: مجید کیانی، فرشید ذاکری)
- ۱۳۹..... نگاهی به روانشناسی پدر موسیقی ایران
(نویسنده: دکتر رحیم آرمان - روانپزشک)
- ۱۴۵..... کلنل شادبازی، ای افتخار ملت ما، باش برقرار
(دو گفت و گوی رادیو ایران با کلنل وزیری)

پیشگفتار

موسیقی ایران رخ داده، سبب ساز ظهور شیوه‌های متفاوت در مسیری که او پیمود، شده است.

در این میان، نگاه کلنل وزیری به پدیده آموزش در حوزه موسیقی، یکی از قابل اعتنا ترین مواردی است که باید به آن توجه ویژه داشت، زیرا اهمیت این دیدگاه به حدی است که بنا به باور بسیاری از اهالی هنر، با توجه به این که آموزش، رکن اصلی در تعالی هر جامعه‌ای به رشد است، می‌توان آن را به دیگر زمینه‌های علمی و فرهنگی در جامعه ایرانی نیز تعمیم داد.

دیگر نگرش‌های کلنل وزیری در عرصه موسیقی ایرانی، چه در حوزه فنی و چه در قلمرو جامعه‌شناسی تجربی هنر، همه از ویژگی‌های بسیار مهمی برخوردارند، که هر کدام می‌تواند موضوع مطالعه و بررسی‌های کارشناسانه مجزا قرار گیرد. برای مثال، در حوزه خلاقیت هنری، دیدگاه کلنل، نگاه موسیقی‌دان جامع‌نگری است که در سیر تعامل

کلنل علینقی وزیری را نباید بتوان قابل تأمل‌ترین و تأثیرگذارترین چهره در عرصه موسیقی معاصر ایران دانست چرا که با توجه به بیش‌تر اجتماعی این هنر و موقعیت و جایگاهی که در این عرصه داشت، هر گام وی به منزله نرسیده دگردیسی فزاینده در قلمرو موسیقی ایران به‌شمار می‌رود و به همین لحاظ است که نمی‌توان از آنچه او در سال‌های فعالیت هنری خود در زمینه موسیقی ایران انجام داده، به سادگی گذشت.

اما مبحث مهمی که در این میان همواره موضوع بحث و اظهار نظر سر رشته داران موسیقی در دهه‌های اخیر بوده و محور اصلی نگارش این کتاب نیز پیرامون آن قرار دارد، زوایای متفاوتی است که صاحب‌نظران به آراء عملکرد و دیدگاه‌های این شخصیت بارز و تأثیرگذار داشته‌اند. گستره وسیع این دیدگاه‌ها، با توجه به تغییراتی که طی بیش از هفت دهه از آخرین قدم‌های او در مسیر اعتلای

خود با جامعه، کوشیده علل ناهنجاری‌های جامعه‌شناختی را بررسی کند و در نشان دادن آنها و نیز پیشنهاد راهکارهایی برای حل آنها، از هنر ارزشمند خود کمک گیرد.

قطع یقین ضرورت انجام پژوهش‌ها و تحلیل‌های گوناگون در زمینه آرا و اندیشه‌های مردی که حتی مخالفانش نیز از تأثیر تفکرات او دور نمانده‌اند، بی‌سی از مهم‌ترین اموری است که لزوم انجام آن در بیدارشناسی هنر، غیر قابل انکار است. گرچه اس‌د روح‌الله خالقی (۱۳۳۳) با قلم شیوایش به بیان اهمیت و شور کار کلل وزیری پرداخته و آقای علیرضا میرعلینا (۱۳۷۱) نیز آثار قلمی و گفتاری کلل را بررسی نموده است. اما تحلیل اندیشه‌های وزیری هنوز در لیست ضرورت‌های فرهنگی ما قرار دارد. این مهم تا آنجا لازم می‌نماید که بازخوانی و بازشناسی یکی از نخبه‌ترین شخصیت‌های هنر معاصر ایران که مانند همه نخبگان این دیار، در تیررس نگاه‌های نخبه‌کشان قرار گرفت را برای نسل‌های آینده هنر و فرهنگ این کشور واجب می‌سازد. او متهم ردیف اول نوگرایی در موسیقی ایرانی بود، اتهامی که نمی‌توان به روشنی گفت که آیا ماهیتاً جرم بود یا خیر. اکنون که بیش از چهل سال از درگذشت او سپری شده است، شاید بتوان بسیاری از سیره هنری وی را یک فرهنگ نامید: "فرهنگ وزیری!"

شک نیست که داوری در مورد ماندگاری اندیشه‌های کلل، نیازمند بررسی آنها در زمان و

مکان ظهور آنهاست، اما تردیدی هم نباید داشت که مهر نوگرایی در حوزه موسیقی، از همان ابتدای کار بر آثار و اندیشه‌های کلل نقش بست و تا پیش از سال‌های "۱۳۱۰" و بعد از آن نیز به بهانه‌های مختلف، در کارنامه‌اش تمدید شد. با این اوصاف آنچه کلل از خود بر جای گذاشت، دست‌مایه‌ای قابل اعتناست که به مثابه میراثی ارزشمند، هم اکنون در زمینه‌های مختلف موسیقی ایرانی از آن استفاده می‌شود و چه بسیارند افرادی که واقف به تأثیرات اندیشه‌های کلل وزیری در حوزه فعالیت خود نیستند. در هر صورت زمان و تجزیه و تحلیل ابعاد مختلف شخصیت کلل در زمینه‌های آهنگ‌سازی، آموزش، نگرش‌های جامعه‌شناسی و دیگر ابعاد او، بهترین راه برای رسیدن به شناختی دقیق‌تر از این شخصیت برجسته است.

مجموعه پیش رو نیز در واقع گامی است در جهت بازتأیید تعامل مشترک دیدگاه موسیقایی و ادغام آن با دیگر آرای استاد علینقی وزیری که در قالب یک بحث سه‌جانبه بین نگارنده، آقای فرشید ذاکری (پژوهشگر و نوازنده)، آقای نادعلی شجاعی (فیلمساز و مدرس تارگری، بنما) در سال‌های ۹۴ و ۹۵ صورت گرفته است. در ادامه نیز مباحثاتی به شکل گفت‌وگو با استادان شاهین فرهنگ (آهنگساز و استاد دانشگاه تهران)، کیوان ساکت (نوازنده، آهنگساز و مدرس دانشگاه) و عبدالمجید کیانی (پژوهشگر، نوازنده و استاد دانشگاه تهران) به این اثر اضافه شده است تا به ویژه در تکمیل

رویارویی آرا و عقاید علینقی خان مؤثرتر واقع گردد. همچنین از آنجا که بخشی از دیدگاه‌های مطرح شده در این نوشتار به ویژگی‌های روانشناختی استاد علینقی وزیری باز می‌گشت، بخشی از آن نیز به یک مقاله در زمینه کاوشی در خواص روانشناسی وزیری که از سوی دکتر رحیم آرمان (روانپزشک) ارائه شد، ضمیمه این مجموعه گردید. در نهایت با استفاده از دو فایل صوتی که در بردارنده مصاحبه‌های انجام شده با کلنل ریبرم هستند نیز به عنوان بخشی از آرا و اندیشه او در این مجموعه استفاده شده است که مصاحبه اول در زمان تصدی ریاست شورای عالی موسیقی رادیو بی‌سال ۱۳۴۳ تا ۱۳۴۴ و مصاحبه دوم دو سال پس از ریاست وی، یعنی حدود سال ۱۳۵۶، انجام شده است که لازم است از استاد کیوان ساکت به جهت در اختیار قرار دادن این فایل‌های صوتی تشکر نمایم. اساساً تصور نگارنده بر این است که حوزه روانشناختی استاد وزیری نیازمند کار وسیع‌تری است بدین معنی

که نظرات دیگر صاحب‌نظران در یک مجموعه می‌تواند تصویر دقیق‌تری از او ترسیم کند. در هر صورت با ادای احترام به استادان یادشده، قطعاً ادبیات پژوهشی موسیقی ایران نیازمند تحقیقات و تحلیل‌های بسیاری در مورد علینقی وزیری و آثارش است که امیدوارم دیگر پژوهشگران در این زمینه آثاری را به جامعه موسیقی ایران عرضه نمایند تا نسل‌های آینده دیدگاهی جامع از کلنل علینقی خان داشته باشند.

در پایان از آقای کامران هوشمند مظفری، مدیر محترم انتشارات سمر نیز سپاسگزارم که با دقت و پشتکار بسیار، متن مصاحبه‌ها را ویرایش نمودند که خود کاری بس دشوار بود.

مسیح افقه
زمستان ۱۳۹۸